

Vägledning för SF vid tillstyrkan av NIU

Verksamheten vid Nationellt Godkända Idrottsutbildningar (NIU) regleras av Gymnasieförordningen (2010:2039)¹ där 5 kap beskriver ”Avvikelser inom de nationella programmen”. §§ 27–30 anger vad som gäller för NIU medan §31 beskriver ämnet specialidrott för såväl RIG som NIU.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

Förutsättningar

27§ En utbildning där ämnet specialidrott ingår får godkännas som en nationell idrottsutbildning om den har en tydlig elitidrottskaraktär och ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen.

Utbildningen ska tillstyrkas av specialidrottsförbundet.

Ansökan

28§ En kommun eller en enskild huvudman får ansöka om nationellt godkänd idrottsutbildning hos Statens skolverk. Enskilda huvudmän ska, enligt 2 kap. 1 och 4 §§, ge in ansökan till Statens skolinspektion.

Beslut

29§ Statens skolverk beslutar om var nationellt godkända idrottsutbildningar får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta.

Av beslutet ska det framgå vid vilken eller vilka skolenheter utbildningen ska anordnas. Beslutet ska gälla för fyra antagningsomgångar.

Statens skolverks beslut ska om möjligt fattas senast den 1 september året innan utbildningen på programmet planeras att starta. Förordning (2012:117).

Urval

30§ Den sökande som anses ha bäst förutsättningar² att tillgodogöra sig utbildningen ska ges företräde vid urval till utbildningen. Vid urval till programmen gäller bestämmelserna i 7 kap.

Specialidrott

31§ Ämnesplanen för specialidrott får bara tillämpas inom idrottsutbildningar vid riksidrottsgymnasium eller nationellt godkända idrottsutbildningar. Specialidrott får ingå med 200 gymnasiepoäng eller gymnasiesärskolepoäng i programfördjupningen och med 200 gymnasiepoäng eller gymnasiesärskolepoäng i det individuella valet. Dessutom får ämnet läsas som utökat program³ med högst 300 gymnasiepoäng eller gymnasiesärskolepoäng. Förordning (2012:745).

¹ Gymnasieförordningen i sin helhet finns att läsa här: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/gymnasieforordning-20102039_sfs-2010-2039

² Riksidrottsförbundets riktlinjer för urval till nationellt godkända idrottsutbildningar finns att läsa här: <http://www.svenskidrott.se/globalassets/svenskidrott/dokument/undersidor/idrottsgymnasium/rfs-riktlinjer-antagning-rig.pdf>

³ Enligt Gymnasieförordningen (2010:2039) 4 kap. §23 fattas beslut om utökat program för en elev av rektor.

Tillstyrkan av SF

Mot bakgrund av gymnasieförordningen åligger det SF att bedöma:

1. Idrottsutbildningens elitidrottskaraktär, och
2. Huruvida idrottsutbildningen har ett etablerat samarbete med specialidrottsförbundet som är relevant för utbildningen

Baserat på denna bedömning ska SF, till Statens Skolverk, tillstyrka eller avstyrka ansökan från kommun eller enskild huvudman om att få bedriva nationellt godkänd idrottsutbildning.

Vid bedömningen av idrottsutbildningens elitidrottskaraktär ska SF bedöma den egna idrottens behov (i relation till idrottsrörelsens mål om fler idrottsliga framgångar internationellt) gällande antal elevplatser och antal NIU, inklusive deras geografiska spridning över landet.

Elevens förutsättningar

En elev som kommer från en kommun som inte erbjuder ett visst program, själv eller genom samverkan med annan kommun⁴ tas, liksom elever från anordnarkommunen och dess samverkansområde för utbildningen, emot i första hand. Det ger också rätt till inackorderingstillägg för den som behöver det på grund av avståndet till egna bostaden.

Elev som kommer från en kommun som erbjuder det program eleven avser att gå på NIU-orten tas emot i andra hand, utan rätt till inackorderingstillägg. Det gäller oavsett om hemkommunen erbjuder programmet i egen regi eller genom samverkan med annan kommun.

Stöd till inackordering regleras av Skollagen, 15 kap. §32 för gymnasieskola med offentlig huvudman, för fristående gymnasieskola av CSN (<http://www.csn.se/komv-folkh-gymn/studiehjalp/hur-mycket-kan-du-fa/inackorderingstillagg/utbildningar-1.2846>).

Interkommunal ersättning samt ersättning från kommun till fristående huvudmän regleras av skollagen 16 kap. §§ 50–55.

Frivilliga särskilda samverkansavtal

Sveriges kommuner och Landsting (SKL) har i samråd med RF tagit fram ett dokument <http://www.svenskidrott.se/globalassets/svenskidrott/dokument/undersidor/idrottsgymnasium/samverkande-avtal-dok.pdf> gällande möjligheten till frivilliga särskilda samverkansavtal för NIU som reglerar förstahandsmottagning, inackordering ersättning samt en rekommendation att överväga tillkommande ekonomiskt stöd för merkostnader som uppstår i ämnet specialidrott. Frivilliga särskilda samverkansavtal gällande NIU finns tecknade mellan ett stort antal kommuner runt om i landet.

Vägledande faktorer för SF:s tillstyrkan

För att vägleda SF i bedömningen av elitidrottskaraktär och relevant SF-samarbete anges nedan ett antal områden som SF har att bedöma.

⁴ Skollag (2010:800). 15 kap. §30: Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller ett landsting enligt samverkansavtal med kommunen eller landstinget. Kommuner som har ingått ett samverkansavtal bildar ett samverkansområde för utbildningen

Idrottsvänlig skola

En idrottsvänlig skola är en miljö som underlättar för elever som vill kombinera sin elitidrottsutsatsning med gymnasiestudier. Detta ställer krav på förståelse för individens situation och mål. För optimal elitidrottsutveckling är det viktigt med god planering och schemaläggning av praktik, teori och återhämtning. Här behöver också vägas in elevernas tid till återhämtning inför eftermiddagens/kvällens träning som sker utanför skoltid (se samverkan med förening och anläggning nedan). Respektive SF har att bedöma och rådgiva kring förutsättningarna för just sina aktiva och sin idrott vad gäller tränings- och tävlingsbelastning, återhämtning och tid till skolarbete.

För att eleven ska kunna satsa på både skolan och idrotten är det viktigt att det finns möjlighet för eleven att välja på flera olika program på gymnasieskolan.

Träningsmiljö i NIU-verksamheten

En bra utvecklingsmiljö är en viktig del för alla elever på NIU, men vad som utgör en bra miljö skiljer sig åt mellan de olika idrotterna. Närhet och god tillgänglighet till kvalitativa och bra anläggningar med rätt utrustning är avgörande för en framgångsrik utveckling inom alla idrotter.

Viktiga faktorer avseende utvecklingsmiljö, är:

- Att huvudman erbjuder ändamålsenliga anläggningar och en god utvecklingsmiljö för den specifika idrotten, under hela läsåret.
- Att tillgång till träningsutrustning/hjälpmiddel och läromedel finns för eleven.
- Att det finns tillgång till ”sparring” med andra elitsatsande aktiva.

Samverkan med förening och anläggning

Samverkan med föreningar och anläggningar är en viktig del i den utvecklingsmiljö NIU-verksamheten utgör. I den miljön spenderar eleven väldigt mycket tid. Eleven ska, utöver den schemalagda undervisningen, erbjudas möjlighet att träna och tävla i en elitförberedande miljö utanför skoltid under hela gymnasieutbildningen.

Studieplan

Ämnet specialidrott anordnas inom ramen för individuellt val, programfördjupning och eventuellt utökat program. Huvudmannen (rektor) ansvarar för att den av Skolverket fastställda studieplanen för ämnet specialidrott följs och genomförs. Skolverkets generella studieplan konkretiseras av respektive SF i en SF-specifik studieplan. Verksamheten anordnas integrerat i en gymnasieutbildning och idrottsutsatsning.

Lärartäthet

Under den idrottspecifika delen i ämnet specialidrott bör man tillse att elevgruppen inte är för stor. Lärartätheten har en stark koppling till vilka moment/kunskapsområden som bedrivs (lärartätheten kan tex vara mindre vid föreläsningar av allmän karaktär). Vid grenspecifika moment i ämnet specialidrott där coaching av eleven är viktig, är en högre lärartäthet att föredra.

Idrottspecifik lärarkompetens

För en framgångsrik utvecklingsmiljö för eleverna är välutbildade lärare viktiga. Dessutom finns behov av specialistkompetens inom grenspecifika kunskapsområden. Huvudmannen ansvarar för att eleven har tillgång till lärare med denna kompetens. SF inbjuder lärare till av SF arrangerade obligatoriska utbildningar och sammankomster.

Ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen

En bra NIU-verksamhet har eleven och dess elitidrottsutveckling i fokus i en miljö som främjar lärande och utveckling. NIU-verksamhet ska vara strukturerad och präglas av en genomtänkt progression, en röd tråd.

Rektor ansvarar för NIU och SF har ansvaret för att utifrån sina önskemål på verksamheten följa upp och utvärdera. Detta kan göras med verksamhetsbesök, enkäter och verksamhetsplaner. Syftet med SF:s etablerade samarbete är främst att systematiskt och långsiktigt utvärdera och förbättra den dagliga verksamheten inom NIU med fokus på den idrottsliga utvecklingen. SF ska utifrån detta kontinuerligt kunna göra bedömningar av den egna idrottens behov (i relation till idrottsrörelsens mål om fler idrottsliga framgångar internationellt) gällande antal elevplatser och antal NIU, inklusive deras geografiska spridning över landet.

Resursnätverk kring elev

En god miljö för elitidrottsutveckling präglas av ett gott samarbete och en fungerande helhet mellan olika parter, till exempel mellan skola, idrott och familj. Det är också viktigt att det finns en stödapparat inom områden som idrottsmedicin, idrottspsykologi och idrottsfysiologi, inklusive idrottsnutrition. SF ska i sin tillstyrkan ta hänsyn till om huvudman, genom skolhälsovården och/eller i samråd med SF och samverkansföreningar, erbjuder kontakter till specialister på dessa områden, om behovet uppstår hos elev.

Idrottsrörelsens jämställdhetsmål

I idrottsrörelsens jämställdhetsmål, att uppnå 2025 står bland annat följande:

- Det ska finnas lika möjligheter för alla, oavsett kön, att utöva och leda idrott. Idrotten ska utforma verksamheten så att den ger alla som deltar en trygg gemenskap.
- Flickor och pojkar, kvinnor och män, ges lika möjligheter och villkor att utöva och leda idrott. Det kräver att resurserna fördelas likvärdigt och rättvist till flickors och pojkars samt kvinnors och mäns idrottande. Båda könen ska ha tillgång till kompetenta tränare och ledare samt likvärdiga förutsättningar för träning och tävling, såsom tillgång till anläggningar, träningstider och ekonomiska resurser. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska i större utsträckning ges förutsättningar att träna och tävla tillsammans.
- Kvinnors och mäns, flickors och pojkars idrottsutövning värderas lika och prioriteras på ett likvärdigt sätt. Det innebär till exempel att kvinnors och mäns idrottsutövning tilldelas resurser efter samma principer och att idrottsrörelsen ger kvinnors och mäns idrottande samma uppmärksamhet i forskning, utbildning och kommunikation.

Vidare fastslås som delmål:

Idrottsrörelsen ska på alla nivåer arbeta målmedvetet så att till RF-stämman 2025:

- andelen kvinnliga och manliga tränare inom respektive idrott uppgår till minst 40 procent:
 - inom barn- och ungdomsverksamheten på föreningsnivån
 - vid riks-idrotts-gymnasierna (RIG)
 - vid nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU)
 - vid SF:s landslagsverksamhet

SF ska i sin tillstyrkan ta hänsyn till och verka för att idrottsrörelsens jämställdhetsmål uppfylls.